

Στις στέπες της Ασίας

ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ

Κείμενο - Φωτογραφίες: **ΙΩΑΝΝΗΣ ΞΗΡΟΣ**

Ένα ιδιαίτερο και ενδιαφέρον ταξίδι στο Ουζμπεκιστάν της Κεντρικής Ασίας έκανε στις 21 έως 28 Απριλίου με τη Versus Travel και δεκαπενταμελή ομάδα ο γράφων, μέλος του ΕΟΣ Αχαρνών.

Το ταξίδι ήταν πολιτιστικό-τουριστικό και αφορούσε σε μια χώρα, ο πολιτισμός, η παράδοση και η ιστορία της οποίας συμπεκνώνει ολόκληρη την πολιτιστική και ιστορική περιπέτεια της Κεντρικής Ασίας, μιας τεράστιας περιοχής μεταξύ Κασπίας θάλασσας και Μογγολίας. Το οδοιπορικό περιλάμβανε τη μεγάλη πρωτεύουσα Τασκένδη και τις αρχαίες πόλεις Σαμαρκάνδη, Μπουχάρα και Χίβα, όλες αρχαία κομβικά σημεία του Δρόμου του Μεταξιού.

Ο Δρόμος του μεταξιού συνέδεε την Κίνα με την αρχαία Ρώμη και υπήρξε για αιώνες λίκνο πολιτισμού, πεδίο άσκησης εξουσίας και βασική εμπορική οδός. Πολιτισμοί, θρησκείες, έμποροι και κατακτητές πέρασαν από αυτόν το δρόμο.

Οι κάτοικοι της Κεντρικής Ασίας είναι είτε τουρκικά, είτε μογγολικά φύλα, τα οποία κατά καιρούς δέχθηκαν ισχυρές περσικές και αραβικές πολιτιστικές επιδράσεις. Για αιώνες διετέλεσαν οι χώρες αυτές επαρχίες μεγάλων αυτοκρατοριών, της περσικής των Αχαιμενιδών, της ελληνιστικής των Ελευκιδών και της ισλαμικής των Αράβων μετά τον 8ο μ.Χ. αιώνα. Τον 13ο αιώνα η περιοχή σαρώθηκε από τη μογγολική επέλαση υπό του Τσεγκις Χαν, αλλά τον 14ο αιώνα, ένας άλλος Μογγόλος, ο Ταμερλάνος (Tamer Lenk), έκανε τη Σαμαρκάνδη πρωτεύουσά του, τη μετέβαλε σε «Ρώμη της Ανατολής» και ίδρυσε ένα τεράστιο κράτος, οι διάδοχοι του οποίου το κυβέρνησαν για 150 χρόνια. Κατά τους επόμενους αιώνες η πολυδιάσπαση της Κεντρικής Ασίας σε αδύναμα εμιράτα τη μετέβαλε σε μήλο της έριδος μεταξύ δύο άλλων ανερχομένων αυτοκρατοριών της τσαρικής Ρωσίας και της Βρετανίας, η οποία ήθελε να δημιουργήσει ένα μαξιλάρι ασφαλείας περι

την Ινδία, «το πετράδι του βρετανικού στέμματος». Τελικά η τσαρική Ρωσία τα έτη 1865-1870 έθεσε υπό τον έλεγχό της ολόκληρη την Κεντρική Ασία, η Σοβιετική Ένωση στερέωσε την κυριαρχία της μετά το 1920 μέχρι την ανεξαρτησία των κρατών το 1991.

Προσωπικά πιστεύω ότι η Ρωσία, είτε με την τσαρική, είτε με την κομμουνιστική εκδοχή της έκανε καλό στους λαούς της περιοχής. Η βιομηχανία, το εμπόριο, ο εξηλεκτρισμός και η μηχανοποίηση της γεωργίας έλαβαν χώρα κατά τη ρωσική περίοδο. Σήμερα οι λαοί είναι ως επί το πλείστον πτωχοί, αν και οι πόλεις τους είναι πεντακάθαρες και καταπράσινες και τα κράτη είναι τύποις δημοκρατίες, ενώ στην ουσία είναι η αρχή των ισχυρών ανδρών τους, οι οποίοι το πρώτο που ελέγχουν είναι η πληροφόρηση για τα συμβαίνοντα στο εξωτερικό. Επιτρέπεται η ατομική ιδιοκτησία και το εμπόριο πλην όμως η καλλιεργήσιμη γη ανήκει ακόμη στο κράτος που την παραχωρεί κατά μικρούς κλήρους στους αγρότες αντί μικρού ενοικίου.

Κατά τα άλλα, ο σημερινός επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει το μεσαιωνικό πολιτισμό της αυτοκρατορίας του Ταμερλάνου, κατά τη «χρυσή περίοδο» της ιστορίας της Κεντρικής Ασίας.

Τα παλάτια, τους μεντρεσέδες και τα τζαμιά, όλα τεχνολογικά αριστουργήματα της εποχής τους, διότι ο Ταμερλάνος συγκέντρωσε στη Σαμαρκάνδη τους καλύτερους τεχνίτες και τους λαμπρότερους επιστήμονες του ισλαμικού κόσμου του 14ου αιώνα. Διάσημο ήταν και το Αστεροσκοπείο του Ουλούγκ-Μπεγκ, εγγονού του Ταμερλάνου.

Ο Δρόμος του μεταξιού συνέδεε την Κίνα με την αρχαία Ρώμη και υπήρξε για αιώνες λίκνο πολιτισμού, πεδίο άσκησης εξουσίας και βασική εμπορική οδός. Πολιτισμοί, θρησκείες, έμποροι και κατακτητές πέρασαν από αυτόν το δρόμο.

Κατά το 16ο αιώνα η εξουσία μετεφέρθη στην Μπουχάρα, η οποία έχει επίσης μεγάλους πολιτιστικούς θησαυρούς, άπαντες οι ανωτέρω προστατευόμενοι από την Ουνέσκο.

Ιδιαίτερη συγκίνηση προκάλεσαν στα ελληνικά μάτια μας οι σφραγίδες και τα νομίσματα των Σελευκιδών βασιλέων και του Μ. Αλεξάνδρου, τους οποίους οι μορφωμένοι Ουζμπεκοί αναγνωρίζουν ως τους ευμενέστερους και αξιολογότερους κυριάρχους της χώρας τους πριν τον Ταμερλάνο.

Μετά την επίσκεψη στους πολιτιστικούς θησαυρούς της Σαμαρκάνδης και της Μπουχάρα μας περίμενε μια δοκιμασία και έκπληξη. 400 χιλιόμετρα διαμέσου της Kizil Kum, της κόκκινης ερήμου, μιας απέραντης στέπας που εκτίνεται δυτικά της Μπουχάρα, διασχίζεται από το μεγάλο ποταμό Ama Daria (Ωχος των αρχαίων) και φτάνει μέχρι τη λίμνη Αράλη.

Η στέπα, ερημική περιοχή με μικρούς αραιούς θάμνους και η κακή ποιότητα του δρόμου μας ταλαιπώρη-

σαν. Εκεί αναλογιστήκαμε όλοι τη φοβερή ταλαιπωρία των στρατιωτών του Μ. Αλεξάνδρου σε μια εκστρατεία από την οποία ο ελληνισμός δεν κέρδισε τίποτε. Οι μόνοι που κέρδισαν ήταν οι ίδιοι οι λαοί της Κεντρικής Ασίας. Η κοπή νομισμάτων, η αρχιτεκτονική, η πολεοδομία οφείλονται στους Έλληνες.

Το ταξίδι τελείωσε με την επίσκεψη στη μικρή πόλη-μνημείο Χίβα με τα παλάτια και τους μεντρεσέδες του 18ου αιώνα και τη μεγάλη πρωτεύουσα Τασκένδη, τη μεγαλύτερη της Κεντρικής Ασίας (2500000 κάτοικοι, η οποία φιλοξενεί ιστορικά μουσεία και μνημεία, όπου περνάει μπροστά στα μάτια του επισκέπτη ολόκληρη η ιστορία της Κ. Ασίας. Αποχαιρέτησα με πλήρεις συγκινήσεων και γνώσεων. Συνιστώ μια επίσκεψη εκεί όπου συγκεντρώνεται όλος ο πολιτισμός και η ιστορία μιας τεράστιας περιοχής του κόσμου, η οποία αποτέλούσε πάντα το μήλο της έριδος όλων των κατακτητών και κυριάρχων της αιώνιας Ασίας.

